

Componist Guus Janssen (rechts) van het Nieuw Ensemble bespeelt de 'tuptofoon'.

Foto Joost van den Broek / de Volkskrant

De vogels kwetteren rondom de tuptofoon

Twee scholieren uit Sint-Michiëlsgestel dingen met hun nieuwe muziekinstrument mee naar de Eurekafoonprijs. Komende zondag bespeelt componist en pianist Guus Janssen de tuptofoon in Paradiso. door **Winnifred Jelier**

De grote houten raderen van de superratel draaien hard in het rond. Ingespannen houdt muzikant en componist Guus Janssen twee latten ertegenaan. Zijn gezicht loopt rood aan. 'Dit klinkt heel anders dan gisteren', roept dirigent Micha Hamel verontrust. 'Misschien nog wat harder draaien?', schreeuwt Janssen terug. De muzikanten van het Nieuw Ensemble die om hem heen staan, lukt het met moeite om Janssen bij te benen. Soms moeten ze even stoppen om hun vingers in hun oren te steken, zo hard klinkt de 'tuptofoon' van Clareyne de Vries (18) en Ramon van Hamond (18).

De twee scholieren uit Sint-Michiëlsgestel dingen met hun nieuwe muziekinstrument mee naar de Eurekafoonprijs. De prijs, 1.000 euro, is bestemd voor jongeren die het beste zelfbedachte muziekinstrument hebben ontworpen. Janssen, gevierd componist, begenadigd pianist, is blij met de tuptofoon. Hij oogt tijdens de repetitie als een kind dat voor het eerst een instrument in handen heeft gekregen: verheugd, maar ook een beetje machteloos. Met het luide geratel van Janssen op de ach-

tergrond spelen de muzikanten van het Nieuw Ensemble een opgewekte partij. Als kwetterende vogels bij een waterval.

De bedenkers van de tuptofoon vonden het ontwerpen behoorlijk lastig. 'De opdracht was iets te doen met het thema natuur. Dat klinkt simpel, maar is het niet', zegt Clareyne de Vries. Dat vond de jury ook: 'We kregen ontwerpen binnen die leuk bedacht waren, maar onmogelijk te bouwen bleken', zegt een van de leden. Clareyne de Vries, die zelf al jaren fanatiek piano speelt, vertelt: 'Uiteindelijk hebben we de specht als uitgangspunt genomen. We vonden dat je met de tuptofoon moest kunnen tikken als een specht op een boom.' Het woord 'tuptofoon' komt van het Griekse werkwoord voor 'treffen'. 'Het geluid ontstaat door het 'treffen' van het materiaal'.

Toen het ontwerp uit de meer dan dertig inzendingen uit het hele land werd geselecteerd, mochten De Vries en Van Hamond naar de TU Delft om hun zelfbedachte instrument ook echt te gaan bouwen. 'Daar hebben mensen ons laten zien wat we allemaal konden maken. We mochten alles gebruiken; bij de grote zaagmachines hielp er iemand. Uiteindelijk

is de tuptofoon bijna 2 meter breed geworden', zegt De Vries, student industrieel ontwerpen.

Naast de tuptofoon zijn ook de 'windysizer' (een wilde orgelfiets) en de 'trommelxylofoon' voor de Eurekafoonprijs genomineerd. De finalisten hebben de instrumenten gedemonstreerd aan Gijsbrecht Royé, Trevor Grahl en Guus Janssen. De erva-

ADVERTENTIE

lira scenarioprijs
10€
de winnaars zijn
2011
Tamara Bos
en Mieke de Jong
voor Annie M.G.
www.lirascenarioprijs.nl

ren componisten hebben vervolgens elk één instrument gekozen om een compositie voor te schrijven: Royé koos de trommelxylofoon, Grahl de windysizer en Janssen de tuptofoon.

Janssen is erg gecharmeerd van de ritmische eigenschappen van de tuptofoon. 'Door te draaien aan een lier krijg je een zich herhalend patroon. Maar het geluid is niet alleen ritmisch, je kunt verschillen in klankkleur krijgen door te variëren met de ballen aan de raderen.'

Het schrijven van een compositie voor het houten gevaarte heeft Janssen wel hoofdbreken gekost. Hij wil er zondag flink op gaan hengsten. 'Ik vermoed dat de makers iets anders voor ogen hadden, maar het is een stevig polkaritme geworden, hard en snel.'

'We staan voor alles open', zegt Clareyne de Vries, die misschien meer mogelijkheden voor de tuptofoon ziet dan Janssen. 'Ieder materiaal kun je ertegenaan slaan. Blik doet het ook erg goed.'

Eurekafoon!, het Nieuw Ensemble ism cultureel productieureau Verstegen & Stigter, Paradiso Amsterdam, 18/9, 13.30 uur.